

Никола Станевъ

Априлското възстание и рускиятъ царь Александъръ II

I

Думата е за събития, които сж станали тъкмо преди 60 години.

Месецъ августъ. Всички възстанали села и градове отъ югъ и отъ северъ на Срѣдна гора и Стара планина сж вече смирени, а нѣкои обърнати въ пепелища. Изнемошѣли старци обикалятъ опушенитѣ зидове, празднитѣ и изкъртени хамбари и оборитѣ безъ добитѣкъ. Време е за вършидба, а нивитѣ още не сж поженати въ планинскитѣ мѣста. Въ полето житото е изтъпкано, повалено или опожарено. Прегърбени бабички, почернѣли вдовици и дгипави дечица се въртятъ около съборенитѣ кжщи и плетатъ колиби съ пржете по обгорѣли колове, па измазватъ съ каль изплетснитѣ стени, за да ги приготвятъ за живѣне презъ зимата. Тукъ-тамѣ по-далечъ отъ пострадалото село или по високитѣ каменни урви стърчатъ по нѣкоя и друга кжща, запазена отъ огъня, но напълно оплячкосана и изронена отъ башибозуци и сганъ цигани, които, като орляци гарги и свраки, се движатъ отъ село на село съ праздни човали и кола заедно съ башибозуцитѣ.

Млади мъже, годни за работа, почти не се виждатъ; едни още се криятъ по горитѣ, гдето отъ време на време се поздравляватъ съ потеритѣ чрезъ кървави гърмежи; други лежатъ по затворитѣ, облячени въ смрадни и парцаливи дрехи; трети чакатъ съ присжда на врата деня, въ който ще бждатъ обесени; четвърти